

lezli svůj domov ve východní Evropě (*Greek Exiles, Communist Legacies and Heritages of Waiting in the Czech Republic and Central Europe*). Máté Zombory v posledním příspěvku (*Displacement of the Sources: The Circulation of Historical Documents During the Post-WWII Decades*) poukázal na význam politického kontextu při tvorbě a následné cirkulaci historických dokumentů po druhé světové válce.

Závěrečné shrnující poznámky organizátorek workshopu jen podtrhly mnohé inspirativní momenty setkání, které v důsledku představují nastolení nových badatelských výzev situovaných na stále plodnějším pomezí paměťových a migračních studií. Aplikace teoretického rámce, který se snaží překročit zaužívané statusové dichotomie (vítězové x poražení, viníci/pachatelé x oběti), a který našel svoje vyjádření v klí-

čovém Rothbergově pojmu *implikovaný subjekt* (ale zmínit je též možné jeho podobně produktivní koncept *víceměrné /multidirectional* paměti), jistě patří mezi možná východiska, jak znovu-spolu-promyslet povahu umlčených historických zkušeností a dědictví zejména nuceně vy/pře/místěných, deportovaných nebo vyhnaných. Musíme být zároveň připraveni na to, že se tím dále bude otevírat Pandořina skříňka často zamlčovaných témat a vzpomínek, které se zhmotňují v tíživém a disharmonickém historickém dědictví, paměťových konfliktech a v našem obecném „zapletení“, tedy (spolu) zodpovědnosti vůči poraženým současného světa – obětem globálního historického a ekonomického vývoje (koloniální nadvlády, ekonomické a klimatické nerovnosti a nespravedlnosti).

Michal Pavlásek (EÚ AV ČR, v. v. i., Praha)

**Vltavané – tradice plaveckých spolků.
Výstava ke 150. výročí spolku Vltavan Praha.
Národopisné muzeum Národního muzea,
Kinského zahrada, Praha, 18. 5. – 19. 9. 2021**

Uplynulo více jak šedesát let od doby, kdy se na Vltavě naposledy plavilo dřevo ve svázaném stavu za účelem obživy. Mohlo by se tak zdát, že tento fenomén nejen střední Evropy, jehož historie konkrétně v Čechách trvala více jak tisíciletí, definitivně zanikl. Přesto tomu tak není. Vorařství se ve střední Evropě

uchovalo v podobě zábavných, turistických a ukázkových plaveb, a ani folklór a původní znalosti výroby vorových tabulí předávané po staletí stejným způsobem zcela nezmysly.

Na zachování tohoto kulturního dědictví pro současnou a budoucí generace na českém území mají značný podíl i dlouhodobé aktivity plavecké-

ho spolku Vltavan Praha, jenž letos slaví 150 let od svého založení. Výročí jeho existence připomněla i výstava *Vltavané – tradice plaveckých spolků*, která se návštěvníkům otevřela 18. května 2021 v prostorách Letohrádku Kinských Národopisného muzea Národního muzea. Autory byli Jiří Mejstřík a Jan Pohunek, který byl zároveň i kurátorem výstavy, produkční výstavy se stala Anna Eliášová.

Účelem výstavy, jak píše sami autoři, bylo „*připomenout nejen obtížnou práci na řece a jejích březích, ale zejména mnohaletou aktivitu stovek „Vltavanů“, kteří dodnes udržují a připomínají tradice předchozích generací – členů vltavanských spolků*“. Hned na začátku lze konstatovat, že autorům se tento cíl podařilo naplnit. Samozřejmě nelze očekávat od výstavy získání vyčerpávajících informací k vorařskému řemeslu či možnost shlédnout všechny předměty v minulosti plavci užívané v jejich každodenním profesním životě. To by nebylo možné ani z kapacitního hlediska, když výstavě byla určena jedna velká místnost a schodištní předsálí. Tomuto účelu slouží již jinde vybudované specializované expozice, například ve Vorařském muzeu Purkarec. Navíc to ani nebylo záměrem výstavy – ta si, jak bylo avizováno jejími autory v proslovu poutače, dala za cíl věnovat se především samotnému spolku.

Přesto i do problematiky tradičního transportu nezasevěný návštěvník měl možnost dozvědět se základní penzum informací k sa-

motné voroplavbě. Celou výstavu totiž doprovázely informační tabule, které seznamovaly návštěvníky nejen s historií a současností samotného spolku, ale podávaly i informace o fenoménu voroplavby jako takové. Navíc bylo možné prohlédnout si i model vorového pramene, který byl zhotoven přímo samotným vrátným – osobou, která byla jakýmsi kapitánem pramene a disponovala vrátnskými zkouškami prokazujícími především znalosti řeky, po které se s plavidlem plulo, a zmenšený model šífů doprovázený i grafickým podkladem pro jeho stavbu. O „plaveckém řemeslu“ vypovídaly i další vystavené hmotné artefakty – například detail spojování klád vorové tabule, část plaveckého náčiní nutného k zhotovení vorů či plavci používaný hrnek zvaný plaváček.

Většina vystavených předmětů ale reprezentovala především 150letou historii spolku. Účelem organizace, jejíž členstvo tvořili především plavci zajišťující plavbu dřeva na Vltavě, bylo ze začátku poskytnout materiální pomoc rodině v případě nemoci nebo úmrtí plavce. V současnosti má Vltavan zejména kulturně společenskou, a víceméně také vlastivědnou funkci.

Začátky existence organizace zachycují na výstavě například první zápisová nebo účetní kniha. Vedle nejrůznějších listin, průkazů plavecké způsobilosti a čestných diplomů byly vystaveny i slavnostní a zdobné předměty – například židle předsedy spolku či intarzované pouzdro

na dokumenty. K vidění byly také zásadní symboly Vltavanu podtrhující jeho prestiž, jako byl kroj členů designově inspirovaný francouzským námořnictvem, nástěnné logo spolku či velice reprezentativní prapor Vltavanu z roku 1931. Ten byl umístěn uprostřed sálu, kde tvořil výraznou dominantu výstavního prostoru. Nechyběly ani nejrůznější kuriozity, jako bylo loutkové divadlo s vorovou tabulí a loutkami reprezentujícími plavce.

Poslední část výstavy věnují cí se Vltavanu v posledních dvou dekádách se zabývala především mezinárodními aktivitami Vltavanu v souvislosti s jeho členstvím v Mezinárodní asociaci vorařských spolků (International Association of Timber-Raftsmen). Byly zdůrazněny mimo jiné zásluhy spolku při

náročné přípravě dokumentačních podkladů pro žádost o zápis evropského vorařství na Reprezentativní seznam nehmotného kulturního dědictví lidstva UNESCO. Tím se Česká republika připojila k dalším pěti evropským zemím (Litva, Německo, Polsko, Rakousko a Španělsko) pracujícím na této nominaci.

Výstavu o dlouholeté existenci Vltavanu lze považovat za chvályhodný počín i proto, že díky této organizaci se připomíná slavná minulost plavení dřeva na českém území a pomáhá udržovat životaschopnost tohoto fenoménu kulturního dědictví, i když z větší části v podobě folklorismu. Zároveň výstavu osobně považuji za první krok k vybudování expozice věnující se odvětví tradiční dopravy rozsáhleji. Ta u nás stále chybí.

Aleš Smrčka (EÚ AV ČR, v. v. i., Praha)